

Vrede vraagt om verantwoordelijkheid en liefde

In gesprek met franciscaan Roland Putman

‘Vrede en alle goeds’ is een zeer bekende zegen die franciscaans geïnspireerde mensen uitspreken. Maar wat betekent die wens nu eigenlijk in deze tijden waarin oorlogen, conflicten, groeiende polarisatie en onverdraagzaamheid het nieuws lijken te beheersen. De redactie van het KNR Bulletin gaat in dit Franciscusjaar in gesprek met enkele mensen om dit uit te vinden.

We starten de reeks met pater Roland Putman, franciscaan in het Stadsklooster San Damiano in 's-Hertogenbosch. Onze afspraak is juist op de maandag na het weekend dat de VS en Israël zijn gestart met grootschalige aanvallen op Iran.

Kijkend naar alle conflicten in de wereld zoals in Oekraïne en nu ook in het Midden Oosten, lijkt vrede verder weg dan ooit, kunnen we ooit vrede krijgen?

‘De vraag is wat we onder vrede verstaan. Wat bedoelt Jezus als hij zegt ‘Mijn vrede laat ik u, Mijn vrede geef ik u.’ Gaat het dan om afwezigheid van oorlog of bedoelt hij de vrede in ons hart? Vrede in jezelf betekent niet meegaan in de spiraal van geweld, maar het behouden van innerlijke rust te midden van conflicten. Je moet voorkomen dat je meegaat in de gevoelens van wraak en haat ook als iemand vijandig is tegenover jou of mensen die je liefhebt. Het is daarvoor belangrijk om te luisteren en de oorzaak van boosheid van de ander te begrijpen voordat je reageert.

‘Iemand die boos is op een ander wat niet uit liefde voortkomt, die stapelt zich met zonden’ zegt Franciscus. Hij wil daarmee zeggen dat je best boos kunt zijn op iemand, zolang het maar voortkomt uit liefde. Een voorbeeld is het verhaal van het conflict tussen de burgemeester en de bisschop. Franciscus, zelf stervende, stuurt een medebroeder naar hen toe om het Zonnelied te zingen. Hij wist dat deze mensen geraakt moesten worden in hart omdat ze te

veel in hun hoofd zaten. Door het zingen van het Zonnelied liet hij hen nadenken en stilstaan bij de vraag wat ze eigenlijk kapot maakten. Zo wist hij de burgemeester en bisschop tot verzoening te brengen.

Een meer recent voorbeeld is het verhaal van een commandant in Uruzgan die, door de taal en cultuur van de lokale bevolking te begrijpen, in staat was om een vertrouwensband op te bouwen en conflicten tussen verschillende dorpen te verminderen en daarmee te voorkomen dat ze aan de kant van de Taliban gingen strijden. Hij stelde zelfs een tekenwedstrijd voor kinderen in, wat leidde tot dialoog tussen

Erica Op 't Hoog

De Franciscaanse Vredeswacht, waar pater Roland lid van is deelt flyers uit bij internationale wapenbeurzen

Vrede begint bij de zorg voor de ander en de vrede in jezelf

dorpen die aanvankelijk vijandig tegenover elkaar stonden. Dit benadrukt het belang van het zoeken naar creatieve oplossingen en het investeren in vrede voordat conflicten escaleren.

Werken aan vrede begint dus voordat de conflicten ontstaan?

“Het lijkt makkelijker veel geld uit geven aan wapens in plaats van aan bijvoorbeeld ontwikkelingshulp. Maar als er eerder veel meer was geïnvesteerd in vredewerk en dialoog in de grensgebieden in tussen Oekraïne en Rusland had dat de-escalerend kunnen werken. Daar lijkt het nu te laat, maar in veel andere gebieden geldt nog steeds dat investeren in een beter klimaat, in armoedebestrijding etc. nog altijd de beste weg is om conflicten te voorkomen. Er worden nu miljarden uitgegeven aan extra bewapening. Dat gaat ten koste van het land dat is verzuurd, opgedroogd of onder water staat. Als we al ons geld investeren in wapens in plaats van in het behouden van de aarde wat hebben we dan eigenlijk nog te verdedigen? Oorlogen ontstaan vaak vanuit een schaarste aan water, voedsel of land. Als je die kunt voorkomen, voorkom je oorlogen.

Maar de vraag is of we echt vrede willen of vooral geen last willen hebben van de oorlogen elders. En wat is dat ons dan waard? Dit geldt niet alleen op wereldschaal, maar ook in je eigen omgeving. Als je merkt dat er voor je deur op straat irritatie en spanning ontstaat tussen mensen, wacht je dan af tot het escaleert en bel je dan eventueel de politie of ga je er zelf op af om te kijken of je het gesprek kunt aangaan.

Vrede vraagt dus ook om actie?

Jazeker, je verantwoordelijkheid durven nemen. Dit vraagt niet alleen moed, maar ook liefde voor de ander. Vrede begint al door alert te zijn op wat er in je omgeving gebeurt. Maar het vraagt ook het erkennen van de pijn en frustratie van anderen. Kijk naar mensen als Nelson Mandela en Václav Havel. Ondanks hun eigen lijden kozen zij niet voor wraak, maar voor vergeving en samenwerking. Vrede kan alleen bestaan als alle partijen bereid zijn om de pijn van de ander te erkennen en samen te werken aan een oplossing.

Hoe kun je als individu iets betekenen voor de grote conflicten in de wereld?

Allereerst kunnen we er natuurlijk voor bidden. Verder kun je ook projecten steunen die werken aan verzoening of humanitaire hulp bieden. Op het moment dat je in een conflict of oorlog

betrokken bent en je hebt het gevoel dat niemand naar je omkijkt groeit ook de boosheid en het verdriet. Juist humanitaire hulp bieden laat zien dat we mensen niet vergeten zijn.

Wat we ook vaak vergeten is dat alle soldaten ook burgers zijn. In feite is elke oorlog een burgeroorlog. Tijdens een bezoek aan Palestina en de tent of nations hoorde ik een verhaal van Daoud Nasser. Hij stelde een meisje in de schoolbus gerust dat bang was van de strenge en barse Israëliëse soldaten bij een controle. Hij deed dat door in het Engels te zeggen dat deze soldaat niet boos op haar was, maar gewoon zijn werk moest doen en ook naar huis wilde naar zijn gezin. De soldaat die het ook hoorde ontspande daardoor. Het is een goed voorbeeld van de-escalatie en het deed recht aan het feit dat we allemaal mensen zijn met familie. Je bent wel militair maar in de eerste plaats ben je ook iemands kind of broer of ouder.

Kijkend naar Iran op dit moment, zien we dat er ook mensen blij zijn dat er is ingegrepen omdat er de hoop is dat het onderdrukkende regime daar nu misschien plaats kan maken voor een democratie. In hoeverre is in zulke situaties het gebruik van geweld gerechtvaardigd?

Een democratie moet langzaam groeien, dat heeft tijd nodig; het vertrouwen moet groeien. Je kunt niet van buitenaf een democratie opleggen met geweld. Als het al aanwezig is geweest kun je het herstellen. Maar je moet altijd kijken naar wat de situatie is en hoe je zaken kunt verbeteren. Alles kapot schieten is niet de oplossing. Kijk naar Syrië of Venezuela, daar is de dictator weg en nu?

Deel van een triptiek van broeder Rob Lenz ofm over Franciscus die de Sultan bezoekt tijdens de kruistochten

We moeten dan ook bereid zijn om als we zo'n regime omver werpen te investeren in infrastructuur en programma's in onderwijs etc. om de democratie te helpen groeien en het vertrouwen te herstellen. Je kunt je niet zomaar terug trekken. Als je ingrijpt moet je ook de verantwoordelijkheid nemen om te helpen bij de wederopbouw en te investeren in de toekomst. Het gaat om oprechte interesse in wat de ander verlangt en nodig heeft.

Wat is de rol van de Kerk hierin?

Kerken kunnen hier ook een belangrijke rol in spelen. De kerk is de plek waar mensen kunnen spreken over hun emoties en gevoelens van boosheid en onmacht en frustratie zodat zij er

Als we al ons geld investeren in wapens in plaats van in het behouden van de aarde, wat hebben we dan eigenlijk nog te verdedigen?

Pater Roland tijdens een vredeswake bij vliegbasis Volkel

niet mee rond blijven lopen. Ook dat is werken aan de-escalatie en vrede. Want op het moment dat mensen boos blijven op hun vijanden is het wachten op het volgende conflict en escalatie. De eerste reactie is dan weer wapens en niet ontwikkelingshulp. Vrede begint bij de zorg voor de ander en de vrede in jezelf. Als je onvrede hebt, frustratie en onmacht moet je kijken waar deze vandaan komt.

Vrede begint dus uiteindelijk bij jezelf.

Het is belangrijk om jezelf bewust te zijn waar de onvrede of boosheid vandaan komt. Want als dat niet opgelost wordt, blijf je spreken vanuit haat in plaats van compassie. Ik merk dat ik wel eens blij ben als ik hoor dat Oekraïne heeft teruggeslagen en land heeft terugveroverd of gebombardeerd. Dan denk ik 'oh jee, Roland, waar komt dat vandaan?' Maar je moet deze gevoelens benoemen. Misschien dat Jezus zich daarom vaak terugtrok in de stilte om na te denken en om met God in gesprek te gaan. Naast dingen benoemen en je er bewust van zijn is het goed om je af en toe terug te trekken en bij jezelf na te gaan wat het met je doet.

Daarom is het gebed belangrijk om steeds opnieuw terug te keren naar die vrede van Christus. Ook Franciscus trok zich terug om de rust te vinden en terug naar God te keren en zich bewust te worden van dat er Iemand is die liefdevol naar ons kijkt.

En zo zouden we ook naar anderen moeten kijken. God ziet hoe mensen elkaar pijn doen en ziet ook hoe wij lijden aan die pijn van conflicten en worstelen met onze boosheid, maar hij veroordeelt ons niet. Dat besef kan ons kracht geven om die boosheid los te laten. Daarom kon Franciscus ook steeds die boodschap van vrede uitdragen. Zoals toen hij tijdens de kruistochten door de linies heen de sultan op zocht. Hij kon dat alleen om dat hij voelde dat dit groter was dan hijzelf.

Vrede en alle goeds kon Franciscus zeggen omdat hij de liefde van God voelde. Hij voelde ook de spanning die er was tussen mensen en het deed hem pijn als mensen in onvrede met elkaar leefden. Hij ging naast de arme zitten en herkende daarin Christus en voelde daarin ook het lijden van Christus.

We moeten ons steeds afvragen of we bij conflicten in willen grijpen omdat we er last van hebben of omdat er iets groters is en omdat we anderen ook die vrede gunnen. Dat is een andere manier van kijken, zonder eigen belang. Dat je die ander ook die vrede gunt en dat dat jou ook veel waard is.